V E N D I M
Nr.18, datë 14.5.2003

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Fehmi Abdiu	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Zija Vuci	Anëtar i	“	“
Gjergj Sauli	Anëtar i	“	“
Alfred Karamuço	Anëtar i	“	“
Kristofor Peçi	Anëtar i	“	“
Kujtim Puto	Anëtar i	“	“
Xhezair Zaganjori	Anëtar i	“	“
Petrit Plloçi	Anëtar i	“	“
Sokol Sadushi	Anëtar i	“	“

me sekretare Arbenka Lalica, në datën 18.3.2003, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.19 Akti që i përket:

KËRKUES: NJË GRUP PREJ 32 DEPUTETËSH TË KUVENDIT TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, përfaqësuar nga deputeti Spartak Braho.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

1. KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, në mungesë.
2. GRUPI PARLAMENTAR “ALEANCA PËR DEMOKRACI”, në mungesë.
3. GRUPI PARLAMENTAR “LIBERAL DEMOKRAT”, në mungesë.
4. GRUPI PARLAMENTAR I PARTISË “BALLI KOMBËTAR”, në mungesë.
5. GRUPI PARLAMENTAR I PARTISË “LËVIZJA E LEGALITETIT”, në mungesë.
6. GRUPI PARLAMENTAR I PARTISË REPUBLIKANE, në mungesë.
7. GRUPI PARLAMENTAR I TË GJELBËRVE, në mungesë.
8. GRUPI PARLAMENTAR I QENDRËS LIBERALDEMOKRATE, në mungesë.
9. GRUPI PARLAMENTAR I PARTISË DEMOKRATE, në mungesë.
10. GRUPI PARLAMENTAR I PARTISË DEMOKRATIKE, në mungesë.
11. GRUPI PARLAMENTAR I PARTISË SOCIALDEMOKRATE, në mungesë.
12. GRUPI PARLAMENTAR I PARTISË SOCIALISTE, në mungesë.

OBJEKTI: Interpretimi përfundimtar i nenit 77 pika 2 të Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë

Grupi prej 32 deputetësh të Kuvendit të Shqipërisë ka ushtruar, përpara kësaj Gjykate, nismën për një gjykim kushtetues me objekt interpretimin përfundimtar të nenit 77 pika 2 të Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë. Në kërkesë, ata, kanë parashtruar mendimin e tyre lidhur me kuptimin që i duhet dhënë frazës se Kuvendi “…është i detyruar të caktojë komision hetimi për të shqyrtuar një çështje të veçantë”. Interpretimin e kësaj fraze, grupi i deputetëve të Kuvendit, e ka kryer duke evidentuar këto momente kryesore:

Së pari, çështje e veçantë është çdo çështje jo e zakonshme, është një çështje, fenomen apo ngjarje e rëndësishme me impakt dhe interes të gjerë publik, shoqëror e kombëtar dhe që ndikon gjerësisht në zhvillime të caktuara të vendit;

Së dyti, ligji “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore parlamentare” i ndalon këto komisione të ngrenë akuza me karakter penal si dhe të ushtrojnë atributet e gjykatave;

Së treti, nuk mund të ngrihet komision hetimor ndaj personave pa imunitet dhe Kuvendi nuk mund të investohet në çështje që kanë të bëjnë me emra personash, përderisa ka organe të tjera që merren me këto çështje;

Së katërti, duhet të mbahet parasysh statusi i organeve të pavarura e kushtetuese, të cilat merren me kontrollet dhe hetimet, duke shmangur dualizmin e kompetencave të këtyre institucioneve

nga njëra anë dhe Kuvendit nga ana tjetër.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Sokol Sadushin, përfaqësuesin e kërkuesit, si dhe shqyrtoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

Në kërkesën drejtuar Gjykatës Kushtetuese, grupi prej 32 deputetësh të Kuvendit të Shqipërisë, të cilët në kuptim të nenit 134 pika 1, shkronja "c" të Kushtetutës përbëjnë jo më pak se një të pestën e deputetëve, kanë kërkuar që në nenin 77 pika 2 të Kushtetutës, të kryhet interpretimi përfundimtar i frazës "… është i detyruar të caktojë komision hetimi për të shqyrtuar një çështje të veçantë.".

Kërkuesi i referohet paraprakisht në kërkesë dy qëndrimeve të ndryshme të mbajtura nga Kuvendi i Shqipërisë si dhe interpretimit jo të njëllojtë që i është bërë kësaj dispozite të Kushtetutës, duke shprehur njëkohësisht dhe rezervat dhe kundërshtitë e tij për mënyrën e interpretimit.

Interpretimin e pikës 2 të nenit 77 të Kushtetutës dhe konkretisht të shprehjes "çështje e veçantë", kërkuesi e bën në funksion të vendimeve nr.69, datë 24.2.2003 dhe nr.70, datë 10.3.2003 të Kuvendit të Shqipërisë. Në vendimin e parë, Kuvendi nuk e miratoi ngritjen e komisionit parlamentar për hetimin e veprimtarisë së Kryetarit të Bashkisë Tiranë dhe ish-Ministrit të Kulturës, ndërsa në vendimin e dytë u miratua krijimi i komisionit hetimor parlamentar për shqyrtimin e ligjshmërisë së përdorimit të fondeve publike dhe të ardhurave të tjera në Ministrinë e Kulturës dhe në Bashkinë e Tiranës për periudhën 1992-2002 dhe zbatimin e ligjshmërisë në zhvillimin urbanistik për qytetin e Tiranës për periudhën 1992-2002.

Ndodhur përpara një rasti të tillë, kur kërkuesi evidenton se janë vërejtur qëndrime të ndryshme nga Kuvendi i Shqipërisë në lidhje me kuptimin që i është dhënë nenit 77 pika 2 të Kushtetutës, dhe me qëllim, evitimin në të ardhmen të interpretimeve kontradiktore në praktikën parlamentare, Gjykata Kushtetuese çmon se paraqitja e kësaj kërkese e investon atë të ushtrojë juridiksionin e saj kushtetues për të realizuar interpretimin përfundimtar.

Pavarësisht se objekti i kërkesës është interpretimi i nenit 77 pika 2 të Kushtetutës, të cilën kërkuesi gjatë argumentimit e ka përqëndruar në interpretimin e frazës, Kuvendi "… është i detyruar të caktojë komision hetimi për të shqyrtuar një çështje të veçantë", Gjykata Kushtetuese thekson se në rastin e dhënë, në kuptim edhe të nenit 124 të Kushtetutës, interpretimi nuk do të ishte i plotë, pa u analizuar pika 2 e nenit 77, në lidhje edhe me dispozita të tjera të Kushtetutës.

1. Sipas nenit 77 pika 1 të Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë, Kuvendi zgjedh nga gjiri i tij komisione të përhershme si dhe cakton komisione të posaçme. Ai gjithashtu ka të drejtë dhe, me kërkesë të një të katërtës së deputetëve, është i detyruar të caktojë komision hetimi për të shqyrtuar një çështje të veçantë.

Pushtetit legjislativ, që mishërohet në veprimtarinë e Kuvendit, i përkasin funksionet kryesore të orientimit politik, të miratimit të ligjeve dhe të mbikëqyrjes së zbatimit të tyre. Ushtrimi normal i veprimtarisë së Kuvendit kërkon ekzistencën e elementeve të domosdoshëm që kanë të bëjnë me krijimin e kushteve për respektimin e ligjeve nga të gjitha organet e tjera të pushtetit publik e shtetasit si dhe pajisjen e tij me mjetet e përshtatshme për realizimin e kontrollit mbi mënyrën e zbatimit të ligjeve. Funksioni i rëndësishëm i ligjvënësit në shoqëritë demokratike materializohet pikërisht në rolin e përfaqësuesve të tij, që nga njëra anë miratojnë ligjet dhe nga ana tjetër, ushtrojnë kontrollin mbi pushtetet e tjera deri në atë masë që ky pushtet zbatohet.

Në këtë drejtim merr përparësi funksioni i kontrollit parlamentar, i cili nënkupton të drejtën e pushtetit legjislativ për t'u informuar dhe për të realizuar mbikëqyrjen për zbatimin e ligjeve nga organet e pushtetit publik, me qëllim marrjen e masave të domosdoshme për parandalimin e paligjshmërisë si dhe nxjerrjen e përgjegjësive, sipas rasteve konkrete.

Kontrolli parlamentar realizohet nëpërmjet një administrate që jep llogari, raporton dhe përgjigjet për veprimtarinë e saj. Nëpërmjet këtij kontrolli, parlamentarët kanë të drejtën të informohen për çështjet e administrimit të pushtetit dhe të zbatimit të ligjeve ose për çështje të

caktuara, marrja dijeni mbi të cilat konsiderohet si e nevojshme për realizimin e qëllimeve dhe detyrave të tyre, por gjithmonë brenda kuadrit të funksionit kushtetues.

Në një shoqëri demokratike, kjo mundësi që u jepet parlamentarëve, rrjedh nga e drejta e popullit për të njohur dhe ditur se çfarë bëhet në emrin e tij. Prandaj, kontrolli parlamentar ushtrohet edhe në kontekstin e të drejtës kushtetuese të çdo shtetasi për të marrë informacionin e nevojshëm në lidhje me çështjet me interes publik. Organet e pushtetit publik që i nënshtrohen kontrollit parlamentar, duke i transmetuar fakte e të dhëna përfaqësuesve të popullit, përmbushin njëkohësisht detyrimin kushtetues për të qenë transparentë në raport me publikun.

Në këtë kontekst, Kuvendi, i cili u kërkon organeve të pushtetit të raportojnë rregullisht, ka edhe të drejtën që të hetojë mbi çështje të caktuara me interes publik që kanë lidhje me veprimtarinë e tyre. Komisionet hetimore që ngrihen për këtë qëllim, në kuptim të nenit 77 të Kushtetutës, janë një mjet që i shërben pikërisht ushtrimit të kontrollit parlamentar. Ato janë instrument i rëndësishëm i parlamentit për kryerjen e kontrollit kryesisht mbi ekzekutivin, si dhe për mbledhjen e informacionit për çështje të veçanta, me qëllim arritjen në përfundime të caktuara.

2. E drejta e Parlamentit për të ngritur komisione hetimore është një prerogativë dhe një mjet i domosdoshëm që i nevojitet për të ushtruar dhe perfeksionuar pushtetin e tij legjislativ. Qëllimi i ngritjes së komisioneve hetimore është për të njohur dhe verifikuar në thellësi një fenomen, një ngjarje, një veprimtari, me synimin që në përputhje me realitetin, të nxirren përfundime mbi nevojën e miratimit, plotësimit ose korrigjimit të ligjeve të veçanta.

Nga ana tjetër, nëpërmjet hetimit parlamentar, kontrollohet edhe zbatimi i ligjeve, nxirret përgjegjësia mbi mënyrën e qeverisjes dhe bëhen rekomandimet përkatëse me qëllim parandalimin dhe eliminimin e fenomeneve negative, si dhe përmirësimin e gjendjes në të ardhmen.

Kushtetuta është mjaftuar vetëm me sanksionimin e një dispozite me karakter të përgjithshëm, duke ia lënë ligjit përcaktimin e modaliteteve me dispozita më të hollësishme. Neni 77 pika 2, parashikon ngritjen e komisioneve hetimore parlamentare me dy mënyra të ndryshme, në vartësi të subjekteve që ushtrojnë këtë të drejtë. Këto dy mënyra krijimi rezultojnë nga përdorimi në këtë dispozitë i shprehjeve “ka të drejtë” dhe “është i detyruar”.

Sipas këtij formulimi kushtetues, Kuvendi vihet në dy pozicione të ndryshme. Në njërin rast, krijimi i komisionit hetimor paraqitet si një e drejtë e Kuvendit, gjë e cila realizohet sipas procedurave të parashikuara në Kushtetutë ose në Rregulloren e Brendshme të Kuvendit dhe që i nënshtrohet vendimmarrjes përkatëse.

Nga ana tjetër, dispozita kushtetuese, duke parashikuar shprehjen “është i detyruar” merr një tjetër kuptim dhe nuk interpretohet në të njëjtën mënyrë me rastin e mësipërm.

Përdorimi në Kushtetutë i shprehjes “është i detyruar”, jo vetëm që e vendos Kuvendin në një pozicion disi të veçantë, duke i hequr të drejtën për të vlerësuar vendimmarrjen për ngritjen e komisionit hetimor, por njëkohësisht, institucionalizon një lloj tjetër autoriteti kushtetues, që njihet si pushtet i pakicës parlamentare.

E drejta për të kërkuar ngritjen e një komisioni hetimor është parashikuar në Kushtetutë si e drejtë e një të katërtës së anëtarëve të Kuvendit. Ngritja e komisionit me votë të një minorance ose siç pranohet në doktrinën kushtetuese, nëpërmjet zbatimit të parimit të hetimit me votim pakice, dëshmon në këtë drejtim një avancim demokratik të Kushtetutës sonë. Ekzistenca e këtij parimi, që përbën një veçanti të Kushtetutës, e forcon në mënyrë të konsiderueshme rolin e komisionit hetimor si një instrument efikas kontrolli.

E drejta e hetimit parlamentar është zhvilluar në kuptimin e së drejtës të pakicave në parlament, pavarësisht nga pozicionimi i tyre politik me qëllim, që t’u japë atyre një pushtet më të fortë. Së bashku me mjetet e tjera si pyetjet, interpelancat ose mocionet për debat, ngritja e komisioneve të hetimit përbën një instrument të rëndësishëm kontrolli që ushtrohet nga parlamenti. E drejta e hetimit realizohet vetëm brenda funksionit të kontrollit parlamentar dhe detyrave kushtetuese që parlamentarët kryejnë si përfaqësues të popullit për sqarim ose hulumtim të hollësishëm në çështjen konkrete.

Kjo e drejtë shërben njëkohësisht edhe si një mjet në duart e pakicës parlamentare për të ushtruar kontroll kryesisht kundrejt ekzekutivit dhe për të kërkuar vënien përpara përgjegjësisë të mbajtësve të pushtetit. Në një sistem parlamentar, duke qenë se qeveria formohet nga shumica parlamentare, e cila ka në dorë shumë mjete të tjera ligjore, e drejta e kontrollit hetimor i është njohur sidomos pakicës, që duke i patur të kufizuara mjetet e saj, ta shndërrojë atë në një instrument të

fuqishëm kushtetues.

Kushtetuta, në nenin 77 pika 2 duke njohur të drejtën për të ngritur komisione hetimore, si e drejtë e një të katërtës së deputetëve për të vepruar në mënyrë të pavarur nga shumica parlamentare, ka evituar njëkohësisht edhe disa pengesa ligjore që mund të krijohen si rrjedhojë e vendimmarrjes. Nëpërmjet shprehjes "është i detyruar", ajo ka evituar, veçanërisht për ngritjen e komisionit, kalimin e çështjes në procedurat e zakonshme të votimit, duke vendosur një balancë ndërmjet shumicës për të vendosur dhe të drejtës së pakicës së cilësuar.

Nga ky këndvështrim i problemit, Gjykata Kushtetuese çmon se e drejta e pakicës vetëm përsa i përket kërkesës për ngritjen e komisionit hetimor mbetet një e drejtë e pakufizuar nga vullneti i shumicës. Njëkohësisht, e drejta e pakicës për të disponuar mbi objektin e hetimit e kufizon kompetencën e shumicës për të ndryshuar këtë objekt pa pëlqimin e pakicës, me përjashtim të rasteve, kur nga qëllimi dhe objekti i hetimit konstatohen se preken parimet kushtetuese.

3. Gjykata Kushtetuese është e mendimit se interpretimi i nenit 77 pika 2 të Kushtetutës duhet shoqëruar edhe me një analizë e vlerësim mbi disa çështje kushtetuese dhe norma ndërkombëtare të gjithëpranuara, të cilat duhen respektuar nga Kuvendi në ngritjen e komisioneve hetimore.

E drejta e një të katërtës së deputetëve për të ushtruar hetimin parlamentar nuk mund të konsiderohet absolutisht e pakufizuar. I vetmi kufizim i saj është i lidhur me detyrimin që objekti i hetimit të jetë në përputhje me respektimin e parimeve të sanksionuara nga Kushtetuta. Ekzistenca e një kufizimi të tillë, edhe pse nuk përmendet në nenin 77 të Kushtetutës, është e kuptueshme dhe buron nga dispozita të tjera të saj.

E drejta përbën bazën dhe kufijtë e veprimtarisë së shtetit. Ky është formulimi i nenit 4 pika 1 të Kushtetutës, dhe nga detyrimi për të zbatuar këtë parim nuk mund të përjashtohet askush. Mbi bazën e këtij parimi kushtetues, Kuvendi ka miratuar ligjin nr.8891, datë 2.5.2002 "Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore" dhe në nenin 4 ka parashikuar pikërisht ngritjen dhe funksionimin e tyre konform parimeve kushtetuese.

Sipas nenit 7 të Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë, sistemi i qeverisjes bazohet në ndarjen dhe balancimin ndërmjet pushtetit ligjvënës, ekzekutiv dhe gjyqësor. Në demokracitë perëndimore parimi i ndarjes së pushteteve, megjithëse efektiv, nuk është zbatuar në mënyrë strikte duke mos ndjekur modelin ideal klasik.

Baza e përgjegjësisë parlamentare është raporti që krijohet në marrëdhëniet ndërmjet parlamentit dhe qeverisë. Parlamenti jo vetëm kontrollon qeverinë, por në çdo kohë, miraton dhe raporte ose rezoluta të veçanta instruktive për të. Në këtë mënyrë, duke ia besuar parlamentit funksionin kontrollues, sigurohet edhe balanca ndërmjet pushteteve, ç'ka përbën një arritje esenciale për një sistem institucional që funksionon mbi ndarjen dhe balancimin ndërmjet trupës legjislative, ekzekutive dhe gjyqësore.1 Në këtë drejtim, parimi i ndarjes së pushteteve nuk perceptohet në mënyrë dogmatike dhe formale, por në përputhje me objektivin për të penguar centralizimin e pushtetit në një institucion apo zyrtar.2

Nga ky vështrim doktrinar që jep jurisprudenca kushtetuese europiane, Gjykata Kushtetuese çmon të nevojshme të theksojë se kontrolli parlamentar duhet zhvilluar në mënyrë të atillë, që të mos ndërhyjë pa kufizim në veprimtarinë e pushteteve të tjera. Një hetim i inicuar që nuk lidhet me qëllimet dhe që nuk i përket veprimtarisë së legjislativit, nuk konsiderohet në përputhje me parimet kushtetuese.

Ky instrument i rëndësishëm nuk mund të përdoret në mënyrë abuzive dhe tej hapësirës kontrolluese që Kushtetuta i njeh Kuvendit. Prandaj, ushtrimi i këtij mjeti juridik kushtetues për ato çështje dhe në ato pushtete, ndërkohë që parlamenti në aspektin e parimit të ndarjes dhe balancimit të pushteteve mund ta ketë të pamundur ushtrimin e kontrollit, do të dëmtonte këtë kompetencë kushtetuese.

Një kompetencë e tillë nuk pengon, veçanërisht, pushtetin ekzekutiv në kryerjen e detyrave të administrimit publik. Çështjet e përditshme që trajtohen nga qeveria nuk janë objekt hetimi, pasi në

---

[1] Shih për këtë argument, D P.Kommers, The Constitutional Jurispredence of the Federal Republic of Germany 164 (1997), i cili i referohet artikullit të ish-gjyqtarit Konrad Hesse në *Grundzuge des Verfassungsrechts der Bundesrepublik Deutschland,* 16 th ed. 184-186.

[2] Vendimi i Gjykatës Kushtetuese të Letonisë, No. 03-04 (99).

aspektin e kontrollit parlamentar njihen edhe mjete të tjera të përshtatshme kushtetuese, nëpërmjet të cilave Kuvendi ushtron kompetencat e tij mbi ekzekutivin. Ekzistojnë forma të ndryshme ndërveprimi dhe bashkëpunimi në marrëdhëniet ndërmjet pushtetit legjislativ dhe pushtetit ekzekutiv, sikundër, është e pranueshme që ekzistojnë fusha ku kompetencat e autoriteteve të ndryshme mund të ndërthurren ose përputhen. Në këtë kuptim, objekt hetimi janë vetëm çështjet që përfshihen në veprimtarinë kontrolluese të parlamentit, të cilat nuk sjellin konfondime dhe transferime kompetencash të parashikuara nga Kushtetuta.

Parimi i ndarjes së pushteteve nënkupton një mënyrë të veçantë për përcaktimin e marrëdhënieve ndërmjet autoritetit të gjykatave dhe pushteteve të tjera. Zakonisht, vetëm pavarësia e gjyqtarëve mbrohet në mënyrë strikte. Prandaj, marrëdhëniet ndërmjet gjyqësorit dhe pushteteve të tjerë bazohen dhe orientohen kryesisht për nga parimi i ndarjes së tyre.

Një element esencial i ndarjes së pushteteve është pavarësia e gjykatave dhe gjyqtarëve. Ekzistenca e parimeve të tilla nuk pranon mbi veprimtarinë e gjykatave ndikime diktuese që mund të vijnë nga pushtetet e tjera. Vendimet gjyqësore mund të ndryshojnë nga një autoritet gjyqësor më i lartë dhe të vetmet përjashtime të pranuara nga doktrina e së drejtës janë prerrogativa presidenciale e faljes dhe e drejta e ligjvënësit për nxjerrjen e akteve të amnistisë. 3

Komisioni hetimor, duke hetuar një fushë të caktuar brenda kompetencave që përfshihen në përgjegjësinë kushtetuese të Kuvendit, mund të arrijë të gjejë të dhëna, të cilat përbëjnë shkak për t'u vlerësuar nga ana e tij, por pa hyrë në sferën e organeve hetimore e gjyqësore të ngarkuara nga Kushtetuta për veprimtari të këtij lloji. Raporti përfundimtar që harton komisioni sigurisht që nuk ka efekte detyruese mbi gjykatat, por ndikimi i tij në nivelin politik mund të jetë i konsiderueshëm.

Këto parime përjashtojnë çdo formë kontrolli parlamentar mbi aktivitetin juridiksional të gjykatave. Pavarësia e gjykatave nuk vendos embargo ndaj vlerësimeve kritike që mund të vijnë nga qytetarët ose deputetët, por artikulimi i këtyre vlerësimeve nëpërmjet raporteve të komisioneve hetimore parlamentare nuk është në përputhje me parimet kushtetuese.

Sigurisht, që të gjitha parimet kushtetuese janë të rëndësishme për t'u patur parasysh dhe për t'u respektuar gjatë ngritjes dhe ushtrimit të veprimtarisë së komisioneve hetimore parlamentare, por Gjykata Kushtetuese e çmon të nevojshme të evidentojë se një ndër parimet kushtetuese thelbësore, që merr rëndësi esenciale dhe që lidhet me garantimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor është parimi i prezumimit të pafajësisë. Ky parim është pranuar se mund të cenohet jo vetëm nga gjyqtarë apo gjykata, por edhe nga autoritetet publike4. Interpretimi i zgjeruar edhe tej procesit penal ofruar nga Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut merr një rëndësi të veçantë edhe përsa i përket garantimit të të drejtave të parashikuara në Konventë në mënyrë praktike dhe efektive, jashtë kontekstit teorik ose iluziv5. Ky parim mishërohet edhe në lidhje me zbatimin e nenit 6, paragrafi 2 të Konventës Europiane.

Gjatë aktivitetit hetimor, komisionet parlamentare ushtrojnë edhe kompetenca gjyqësore ose quasi gjyqësore. Ato janë të pajisura nga ligji me pushtete të njëjta me ato të organeve të hetimit e të gjykimit. Në këtë kuptim, komisionet hetimore duhet të garantojnë plotësisht këtë parim, duke mos e trajtuar a priori të interesuarin për çështjen në fjalë si fajtor.

Duke iu referuar të drejtës për informim të publikut, si një nga parimet themelore mbi të cilat ndërtohen e funksionojnë shoqëritë demokratike, Gjykata Kushtetuese çmon se në të tilla raste, komisionet hetimore parlamentare duhet të tregojnë kujdes në gjetjen e një balance mes të drejtës për informim dhe parimit të prezumimit të pafajësisë. Prandaj, respektimi i parimit të paanshmërisë në veprimtarinë e komisioneve hetimore është pjesë përbërëse e kuptimit të nenit 6 paragrafi 1 të Konventës Europiane6 si dhe e konceptit kushtetues që lidhet me të drejtën për një proces të rregullt ligjor, parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës.

Pjesë e rëndësishme e respektimit të këtij parimi kushtetues është dhe kufizimi i lejueshëm që

---

[3] Vendimi i Tribunalit Kushtetues Polak, K.6/94, pjesa II, 91.

[4] Shih *Allenet de Ribemont kundër Francës*, Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut i 10 shkurtit 1995, Ap. No. 15175/89, paragrafi 36.

[5] Shih për këtë, *Artico kundër Italisë*, Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut i 13 majit 1980, A-37, paragrafi 33; *Soering kundër Mbretërisë së Bashkuar*, Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut i 7 korrikut 1989, A-161, paragrafi 87; *Cruz Varas dhe të tjerët kundër Suedisë*, Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut i 20 marsit 1991, A-201, paragrafi 99.

[6] Shih për këtë, *Demicoli kundër Maltës*, Vendim i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut i 27 gushtit 1991, A-210, paragrafët 30-42.

pranohet për zhvillimin e seancave jo publike. Në këtë aspekt, Gjykata Kushtetuese çmon se mundësia e publikut për të ndjekur seanca mund të kufizohet në disa rrethana të përcaktuara. Arsyet, për të cilat media dhe publiku mund të përjashtohen nga të gjitha seancat ose pjesë të tyre, janë morali, rendi publik, sigurimi kombëtar; kur e kërkojnë interesat ose jeta private e palëve, ose në ato raste, kur sipas mendimit të komisionit hetimor ose për rrethana të posaçme publiciteti, dëmtohen interesat e hetimit.

Në këtë drejtim, mbetet detyrë e Kuvendit dhe e komisioneve hetimore që të respektojnë të gjitha mbrojtjet kushtetuese që gëzon individi. Ligjvënësi nuk ka asnjë pushtet qoftë vetë, qoftë nëpërmjet ndonjë komisioni, të hetojë në çështjet private të shtetasve, për dëmtimin e qëllimshëm të këtyre personave, ose për çdo qëllim tjetër të panjohur ose spekulativ, me përjashtim të rasteve kur duhet të përmbushë qëllime të autorizuara e të ligjshme. Pretendimet që mund të ngrihen se kërkesa të caktuara të legjislativit ose të komisioneve hetimore përbëjnë dhunim të të drejtave kushtetuese të individit vendosen, rast pas rasti, nga gjykata kompetente që shqyrton çështjen konkrete.

Në këtë aspekt, ngritja e komisioneve hetimore për çështje që lidhen qoftë edhe me individin nuk përbën ndonjë pengesë kushtetuese. Megjithatë, hetimi duhet të priret nga mosndërhyrja në jetën private të individit, ose në gëzimin e lirë të të drejtave të tij kushtetuese, duke ekzistuar domosdoshmërisht një lidhje substanciale midis informacionit ose hetimit që kërkohet të realizohet dhe një shkalle të arsyeshme të qëllimit legjitim të legjislativit.

Nga një analizë e gjithanshme dhe interpretuese e dispozitës konkrete në raport edhe me norma të tjera, Gjykata Kushtetuese konkludon se respektimi i parimeve kushtetuese në procedurën për ngritjen e komisioneve hetimore parlamentare nuk cenon të drejtën e pakicës për realizmin e kësaj kompetence kushtetuese.

Kuvendi, në rastet kur kërkohet ngritja e komisionit hetimor nga një e katërta e deputetëve, ka detyrimin që të mos e diskutojë ngritjen e komisionit, por ia nënshtron diskutimit parlamentar shkallën e respektimit të parimeve kushtetuese në objektin e veprimtarisë së tij. Ky debat realizohet me qëllim gjetjen e një konsensusi ndërmjet palëve lidhur me objektin e hetimit, deri në arritjen e një vendimmarrjeje.

Prandaj, kufizimet e lejueshme kushtetuese që kanë të bëjnë me respektimin e parimeve të rëndësishme fokusohen në objektin e hetimit, i cili nuk mund të reduktohet nga Kuvendi deri në atë masë sa t'ia bëjë të pamundur komisionit kryerjen e veprimtarisë. Kufizimi që mund t'i bëhet objektit të hetimit me argumentin se nuk respektohen parimet kushtetuese, nuk e bëjnë një vendimmarrje të tillë përfundimtare dhe të pakontrollueshme nga pikëpamja e kushtetutshmërisë, për arsye se do ta vendoste të drejtën kushtetuese të pakicës parlamentare në vlerësimin e shumicës, duke dhunuar në këtë mënyrë ushtrimin normal të kësaj të drejte.

4. Nisur nga objekti i kërkesës së 32 deputetëve të Kuvendit për interpretimin përfundimtar të shprehjes çështje e veçantë, Gjykata Kushtetuese konkludon se natyrisht ajo mbetet pjesë e interpretimit në funksion të të gjithë nenit kushtetues. Megjithatë listimi i të gjitha rasteve se kush përfshihet në shprehjen kushtetuese çështje e veçantë nuk mund të jetë detyrë e saj, ose objekt i këtij vendimi interpretues. Nëpërmjet interpretimit, Gjykata ka parasysh të mos zhvendoset në pozicionin e një ligjvënësi pozitiv që krijon norma të reja kushtetuese, por të japë kuptimin e vërtetë që përmban vetë dispozita, në analizë edhe të normave të tjera të Kushtetutës. Prandaj, marrja përsipër e një detyre të tillë mund ta nxjerrë Gjykatën Kushtetuese jashtë funksionit të interpretimit të dispozitave kushtetuese.

Kushtetuta e Republikës e Shqipërisë paraqitet disi më ndryshe nga kushtetutat e vendeve europiane në formulimin që i bën motivit të ngritjes së komisioneve hetimore duke parashikuar se "Kuvendi…është i detyruar të caktojë komision hetimi për të shyrtuar një çështje të veçantë".

Nga një vështrim krahasues me disa kushtetuta të tjera rezulton se ngritja e komisioneve hetimore bëhet "për çështje me interes ose rëndësi të përgjithshme", ose "për çështje me interes publik". Nëse i referohemi praktikës ndërkombëtare, natyra e çështjeve të hetuara nga komisionet hetimore ka qenë e një rëndësie substanciale ose parësore për publikun, me ndikim të veçantë në marrëdhëniet ndërshtetërore, me qëllim nxjerrjen e përgjegjësive institucionale dhe mospërsëritjen e fenomeneve të hetuara në të ardhmen. Në këtë drejtim, çështjet më të shumta kanë patur për objekt administrimin e fondeve publike, marrëdhëniet ndërshtetërore, falimentimet e korporatave ose subjekteve të ndryshme private, të cilët kanë patur impakt në ekonominë e vendit, ose hetimin e fenomeneve kriminale.

Në disa dispozita të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë janë përdorur formulime të tilla

që përafrojnë me shprehjen "çështje e veçantë". Konkretisht në nenet 80 pika 3, 123 pika 1, 134 pika 2 dhe 150 pika 1 e 2 gjenden shprehjet "çështje të ndryshme", "çështje të caktuara" "çështje që lidhen me interesat e tyre", "çështje të një rëndësie të veçantë", etj. Sigurisht që kuptimi i tyre nuk është i njëjtë dhe as duhet konfonduar me shprehjen objekt interpretimi, por megjithatë, specifika që ato paraqesin i bën të interpretueshme rast pas rasti.

E analizuar në aspektin gjuhësor, interpretimi i fjalës çështje merr kuptimin e një dukurie, gjendjeje, ngjarjeje apo fakti që ka nevojë të shqyrtohet për t'u zgjidhur. Ajo që e bën çështjen specifike, të rëndësishme, të posaçme, të jashtëzakonshme, që ndryshon nga të tjerët dhe që është karakteristikë për një qënie, dukuri, ngjarje apo fakt është mbiemri "e veçantë". Megjithatë, një kuptim më të plotë do të merrte shprehja "çështje e veçantë" nëse do të vlerësohej edhe në aspektin kushtetues.

Interpretimin e shprehjes çështje e veçantë, Gjykata Kushtetuese e realizon brenda konceptit të funksionit të kontrollit parlamentar dhe të së drejtës së pakicës për të përdorur këtë instrument të rëndësishëm sipas parimeve kushtetuese. Objekti i hetimit, i argumentuar qartë dhe në mënyrë të mjaftueshme në kërkesë, duhet të përmbajë fakte të përcaktueshme ose kompleks faktesh, të cilat të tregojnë qartë se për çfarë po hetohet. Në këtë mënyrë, objekti i hetimit evidenton dhe çështjen e veçantë. Të gjitha ato çështje që përfshihen brenda funksionit të kontrollit parlamentar dhe që përmbajnë në vetvete një interes publik e përfshijnë këtë kuptim. Dobishmëria e këtyre hetimeve, sigurisht që shihet në nxjerrjen e përgjegjësive politike e institucionale, që ndihmon evidentimin e problemeve dhe mospërsëritjen e fenomeneve që kanë ndikim për vetë shoqërinë, por jo çdo çështje publike mund të sqarohet më së miri nga parlamenti dhe të përfshihet në objektin e hetimit.

Gjykata Kushtetuese vlerëson se dhënia e kuptimit të saktë të shprehjes çështje e veçantë nuk mund të realizohet në mënyrë të plotë në vendimet abstrakte të interpretimit kushtetues. Gjithësesi, lista e çështjeve me interes publik nuk mund të jetë kurrsesi shterruese, pasi interesi publik duhet kuptuar në sensin relativ, në vartësi të situatave të ndryshme që krijohen. Çështjet e hetimit të trajtuara në aspektin e verifikimit të zbatueshmërisë së legjislacionit, të formulimit të propozimeve ose iniciativave ligjore që kanë për qëllim frenimin dhe parandalimin e fenomeneve negative për shoqërinë e shtetin, janë të përfshira në konceptin kushtetues si çështje të veçanta. Megjithatë, mbetet në diskrecionin e ligjvënësit dhe në mënyrë të veçantë të një të katërtës së deputetëve, që sipas rasteve konkrete që do të sjellë praktika, duke u orientuar dhe nga formulimet e dhëna në këtë vendim interpretues, të konkludojnë për qëndrimin përkatës. Jurisprudenca kushtetuese që do trajtojë në mënyrë konkrete kushtetutshmërinë e çështjeve të tilla, sigurisht që mund t'i jap një kuptim më të plotë në të ardhmen kësaj dispozite kushtetuese.

Mbi bazën e kësaj analize doktrinare që Gjykata Kushtetuese i bën nenit 77 pika 2 të Kushtetutës, nisur dhe nga fakti se përveç kryerjes së funksionit të saj kushtetues për interpretimin përfundimtar të çështjes objekt shqyrtimi, nuk merr përsipër të krijojë norma të reja, ajo arrin në përfundimin se interpretimi i bërë i dispozitave, fjalive ose shprehjeve konkrete brenda saj, ka për qëllim që në mënyrë analitike të japë dhe të përcaktojë konceptet bazë si dhe parimet mbi të cilat duhet të mbështetet organi kompetent për të konkluduar lidhur me zbatimin e drejtë dhe korrekt të saj.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, duke u bazuar në nenet 124 e 134 të Kushtetutës si dhe në nenet 71, 72 dhe 79 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", njëzëri,

V E N D O S I:

Interpretimin e nenit 77 pika 2 të Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë në këtë mënyrë:

1. Komisionet hetimore janë mjet efektiv kontrolli që veprojnë vetëm brenda hapësirës kontrolluese të parlamentit, të cilat ngrihen për çështje të veçanta, të lidhura në mënyrë funksionale me pushtetin e ligjvënësi.;

2. Ngritja e komisioneve hetimore parlamentare, kur kërkohet nga një e katërta e deputetëve, është e detyrueshme. Objekti dhe fusha e veprimit të komisioneve hetimore, duhet të respektojë

parimet kushtetuese dhe normat e gjithëpranuara të së drejtës ndërkombëtare, duke mos cenuar pavarësinë dhe duke mos penguar veprimtarinë e organeve të pushteteve të tjera.

3. Parimet kushtetuese, veçanërisht, parimi i ndarjes e balancimit ndërmjet pushteteve, i të drejtës për një proces të rregullt ligjor, i prezumimit të pafajësisë, i paanshmërisë, i respektimit të jetës private të individit, përbëjnë standarde kushtetuese mbi të cilat ngrihen dhe funksionojnë komisionet hetimore parlamentare.

4. Çështjet e veçanta që përbëjnë thelbin e objektit të veprimtarisë së komisioneve hetimore parlamentare, të cilat e përmbajnë në vetvete interesin publik, janë ato që hetohen në aspektin e kontrollit e të zbatimit të ligjeve, të njohjes e verifikimit në thellësi të një fenomeni, ngjarjeje a veprimtarie dhe që nxisin iniciativat për propozime, amendime ose miratime ligjesh, me qëllim parandalimin e fenomeneve negative për shoqërinë e shtetin dhe nxjerrjen e përgjegjësive institucionale.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe ka fuqi prapavepruese.